BİR DOÇENTİN TÜRKÇE OKUTUŞU

ve

MÜNAKAŞALARIMIZ

Yazan
BESİM ATALAY

Alâeddin Kıral basımevi
İstanbul
1940

BİR DOÇENTİN TÜRKÇE OKUTUŞU

ve

MÜNAKAŞALARIMIZ

Yazan
BESİM ATALAY

Alâeddin Kıral basımevi
İstanbul
1940

"Bir millet yapabilmek için onun diline ve tarihine kıymet vermek lâzımdır"

İSMET İNÖNÜ

Sayın okuyucularım ;

Şu kitapçık birkaç dil yanlışını düzeltmek için yazılmıştır. Sakın, kitabı okuyup bitirmeden önce, hükmünüzü vermeyiniz. Ve "bir iki yanlışın düzeltilmesi için kitap mı yazılırmış ?„ demeyin. Yanlışına göre . . . Yanlış olur ki hakkında bir tek kelime bile söylenmez, hoş görülür geçilir. Her gün gördüğümüz edebiyat yanlışları gibi.

Yanlış olur ki düzeltmek için bir değil, birçok kitaplar yazılması gerekli bulunur, dil işleri gibi. Evet ; bir milletin öz dilini ilgilendiren yanlışlıklar bağışlanır ve hoş görülür şeylerden değildir. Hele bu yanlışlıklar memleketin en yüksek ilim kürsüsünden ilim adına yapılmış olursa, onu düzeltmeye çalışmak, bu işi bilenler için ödenmesi vacip bir borç olur.

Hani, talebenin birisi bir gün beline kos-

koca bir bıçak sokarak derse gelmiş, hocası "oğlum bu bıçak ne olacak ?„ diye sormuş, talebe "hocam, yanlış düzeltmek için aldım„ demiş. Hocası "ufak bir çakı da bu işi görebilirdi„ deyince, talebe "hocam, öyle yanlışlıklar oluyor ki bu bıçak bile düzeltemiyor„ cevabını vermiş . . . Cevaba diyecek yok ; gördüğümüz kavgaların ve savaşların hemen hepsi bir yanlışlığı düzeltmek için yapılmıyor mu ? İşte benim de düzeltmeye çalıştığım şeyler de bu gibi yanlışlıklardır.

Geçen sene *Ankara Tarih, Dil, Coğrafya Fakültesi* sayın doçentlerinden T a h s i n B a n g u o ğ l u' nun, talebeye vermiş olduğu, Türkçe derslerinde bir takım yanlışlıklar yaptığını ve bir takım yanlış görüşler ortaya attığını işitmiştim. Bunun üzerine ders notlarını aradım, tam olarak bulamadım ise de elime geçen bazı parçalar, bana işittiklerimin doğru olduğunu gösterdi.

Benim, sevgili dilimizi ilgilendiren yanlışlıklara karşı susmaklığım imkânsızdır ; bunlar düzeltilesiye kadar uğraşmayı millî bir borç bilirim. Ben işi bu şekle sokmamak için çok çalıştım, olmadı. Suç bende değldir ; işe

Banguoğlu'nun notlarından başlıyorum(*).

1

"*Başkan* kelimesi iki cihetten yanlıştır (1) Baş kelimesine *gan* süfiksi gelmez; çünkü bu süfiks fiillere gelir, isim köküne gelmez. Baş kelimesi isimdir. (2) Bu ekin fonksiyonu yanlıştır; çünkü bu süfiks fiillerden mübalâğa sıfatı yapmaktadır. Meselâ çalışkan, çok çalışan demektir. Alıngan, çok alıngan demektir„.

2

"Ana dil hissi dediğimiz bir his vardır, biz bir kelimenin ana dil kaide ve bünyesine ve zevkine uygun olup olmadığını bu hisle anlarız, meselâ size *anlam* derler, işitirsiniz, gazetelerde okursunuz, fakat kullanamazsınız; çünkü ana dil hissiniz manidir„.

3

"*Geçit* kelimesindeki *t* ölmüştür; geçit

(*) Tahsin Banguoğlu, ayrı ayrı yapılan iki toplantıda bu notların kendisine ait olduğunu — birçok zatlar huzurunda — itiraf etmiştir.

bize mekân ismi hissini veriyor. *t* yi ismi mekân süfiksi olarak alırız ; analoji ile kelime teşkil ederiz ; bu, itibarîdir. Meselâ : *Girit, çıkıt* diye kelime teşkil ederiz, fakat bazı yeni kelimelerde ismi mekân manası yoktur, Anmak'tan *anıt* gibi„.

4

Başka bir yerde de şunları söylemektedir:

"*It* eki ile birkaç kelime daha bulabiliriz. Ölmüş bir ektir. Yeni teşkiller yapmıya çalışıyoruz. *It* mekân eki oluyor. Meselâ *anıt* doğru amma *yazıt* ne oluyor ?„

5

"*An* ekiyle yapılan dimünitifler vardır : *Oğlan* gibi„.

6

"Hiç bir arapça kelime *a, e* ekiyle teşkil yapmış değildir. Yalnız bir kelime vardır : *Harcamak*. O halde dokuzuncu asırda bu süfiks ölü imiş„.

7

"Hal sıygası eski lehçelerde yoktur. XIV-

uncu ve XV inci asırlarda gelmiş bir deskriptif şekli vardır. *Iyor* diye bir ek teşekkül etmiştir, âhenk kaidesine mugayirdir. Bu hal sıygası böyle deskriptif bir fiilden çıkmıştır. Osmanlıcadan hasıl olmuştur. Lehçelerde yoktur„.

8

"XIX uncu asrın ortalarına, Cevdet Paşa'ya kadar kimse gramer yazmamış. Bunun için okur yazarlarımız arapça ve farsçayı esas dil olarak almışlardır„.

9

Bir yerde de şöyle demektedir :

"Türkçenin arapça gibi mazbut bir grameri yoktur, bazı dil meraklıları türkçeye ait filolojik eserlerle lûgatlar yapmışlarsa da arapça gibi türkçenin de bir gramerini yapmak kimsenin hatırına bile gelmemiştir. İlk def'a yani bundan elli altmış sene evel Cevdet Paşa *Kavaidi Osmaniye* adiyle gramer diyebileceğimiz bir eser vucude getirmiştir„.

10

"Eski Osmanlıcada *si*, *sar* istikbal edatı

olarak kullanılmış, XV inci asırdan itibaren istikbal edatı *ecek* olmuştur„.

11

"*Basın* ile *basım* kelimelerindeki *ım* ve *ın* eklerinin vazifeleri sarih değildir. Maalesef türkçede eklerin fonksiyonları kararsızdır. Sebebi göçebe halinde iken pek az eklerle kelime yapıyorlarmış„.

Önce Tahsin Banguoğlu'na, yanlışlarını göstererek düzeltmeyi ve düzelttirmeyi düşündüm, çok kurumlu olan bu zata yanlışlarını teslim ettirmenin imkânı olmadığı kanaatine vararak işi Fakülte Profesörlerinden teşekkül edecek bir komisyona götürmiye karar verdim.

Fakültede Türkçe Doçenti bulunan zatın bazı öz türkçe kelimelere "yanlış„ dediğini ve türkçe üzerine bazı yanlış fikirler verdiğini, bu meselenin dil işleriyle ilgili profesörlerden kurulacak bir komisyonda konuşulmasını yazı ile Fakülte Dekan Vekiline yazdım ; Maarif Vekiline de işi anlattım. "İlim işlerinin serbestçe konuşulmasını isterim, iyi olur„ dedi. Dekan Vekili de iyi karşıladı.

"Türkçenin yanlış okutulmasına kimse razı olamaz, sizi bir gün çağırırım, bu işi görüşelim„ dedi. Aradan beş altı gün geçmişti. Dekan Vekili bizi çağırıyordu.

Fakültenin toplanma salonunda toplandık, toplantıda Profesör Hikmet Bayur, Profesör Yusuf Ziya Özer, Profesör Naim Hazım Onat, Profesör Abdülkadir İnan, Doçent Banguoğlu, Doçent Baki Gölpınarlı vardı. Toplantıya Dekan Vekili Emin Erişirgil Başkanlık ediyordu. Çaylar içilip dereden tepeden konuşulduktan sonra maksada girildi. Ben sayın Doçent Tahsin Banguoğlu'na "yanlış sandığınız kelimelerin lûtfen yanlışlığını ispat ediniz„ dedim.

Banguoğlu "ispat edeceğim„ diye söze başladıktan sonra belki yarım saat süren uzunca bir söz tutturdu. Dillerin esasından, felsefesinden ve tarihinden, kelime teşkili usûllerinden bahsetti. Fakat bir türlü asıl maksada yanaşmıyordu. Ben, kendisinden konferans istemediğimi, sadede gelmesini söyledikçe o, bir türlü buna yanaşmıyordu. Arkadaşlar da bu yolda, maksada gelmesi için söy-

ledilerse de Banguoğlu esasa girmiyordu. Nihayet Dekan Vekili işin bir *kollokyum*'da halledilmesini teklif etti. Banguoğlu'da bunu isteyip duruyordu. Gerek ben ve gerek bir iki arkadaş bu işin *kollokyum'luk* bir iş olmadığı fikrini müdafaa ettik ise de Dekan Vekilinin ve Banguoğlu'nun ısrarları üzerine iş kollokyum'a bırakıldı. Ben kollokyumda ne yapılacağını sezmiştim; fakat kaçkınlık göstermek istemedim.

Haziranın çok sıcak bir günü idi; ikindi güneşinin kaynadığı büyükçe bir dershanede kırk elli kadar dinleyici huzurunda Tahsin Banguoğlu sözlerine başladı. Önce uzun bir başlangıç tutturdu. Dillerden, dillerin tarihçesinden ve daha bu yolda—bahisle ilgisi olmıyan bir çok şeylerden uzun uzadıya bahsettikten sonra esasa girdi. Kelime teşkili yolunda kurmuş olduğu kendi sistemini anlatarak "bizim memlekette ilim zihniyetinin henüz kökleşmemiş olduğunu; biz, Avrupadan mefhumları alırken boş bir kovan gibi aldığımızı, sonradan yavaş yavaş içerisini doldurduğumuzu, Namık Kemal'in vatan mefhumunu doldurmuş olduğunu; milliyet mefhumunun da Atatürk tarafından dolduruldu-

ğunu, ilim mefhumunun dahi yavaş yavaş dolacağını (*)„ söyledikten sonra kelime teşkili bahsine geçti.

"Kelime ya isim veya fiil köklerinden teşkil edilir. Türkçede yani kökler hem isim, hem fiil kökü olabilirse de bu, umumî kaideyi bozamaz„. Bu esasa göre fiil kökleri ile isim köklerinin kabul edebildiği ekler tamamen ayrılmıştır. Kelime teşkil ederken isim kökünün aldığı bir eki fiil köküne ilhak edemeyiz. Fiil köküne lâhik olanlar da isim köklerine lâhik olamaz. Meselâ *el* kelimesi *mek* eki alamaz. Bu kelimeden bir fiil yapmak için mutlaka isim köküne katılabilen *lemek* ekini kullanmamız lâzımdır (**)„. dedikten sonra şu fikirleri ortaya attı : "Bir dilde vazife gören ekler ebedî değildir; doğarlar, yaşarlar ve ölürler. Ölmüş bir eki diriltip onunla kelime teşkil etmek ilmî olamaz; teşkil edilse bile dil zevki bunu atar. İnsanlar hazmedebilecekleri gıdaları nasıl tadarak kabul ederlerse kulağımız da yaşıyabilecek ve yaşıyamıyacak olan

(*) Bay Doçent, mefhumları boş kovana benzetmekle çok önemli bir yanlışlık yapmış olduğunun farkında bile değildir; çünkü mefhumlar zarf değil, mazruftur.

(**) Bay Doçent *el* kelimesine *emek* eki getirilerek de fiil yapıldığını bilmeyor, *elemek* gibi.

kelimeleri öylece, duyar duymaz birbirinden tefrik eder. İşte yeni yapılan bir çok kelimelerin tutunamaması bu yüzdendir; yani dil zevkimize uyamadığından ileri gelmiştir. Bundan başka eklerin vazifelerini de iyice tayin etmek gerektir. Meselâ *anıt* ile *yazıt* gibi; son zamanlarda uydurulan bu kelimeleri ele alalım. Bunlarda gördüğümüz *t* eki ne olabilir; bir defa bu ek kısır eklerdendir. Herkesin kolaylıkla her köke ilâve ederek yeni kelimeler türetmesine müsait eklerden değildir„.

"Ekleri bu bakımdan mutalâa ve tasnif etmek icabeder. Meselâ *ci* eki bu son cinstendir. Dilimize giren yeni kelimelere bunu ekliyerek yeni müştaklar çıkarabiliriz. *otomobilci, radyocu* gibi. Fakat buna karşılık bazı eklerimiz de hala tek tük kelimelerde yaşamakta ise de bunların teşkil kabiliyetleri zail olmuştur„.

"*T* ekini bulduğumuz *geçit* kelimesinin manasını düşünerek ve mekân ismi yapmak hususunda kullanıldığını kabul ederek *anıt*'a anacak yer manasını verelim; fakat o takdirde *yazıt* kelimesine *kitabe* değil, yazacak yer yani yazıhane veya masa manası vermemiz lâzım-

gelir. Görülüyor ki bu kelimeler yapılırken lisan tetkik edilerek eklerin vazifeleri tayin edilmemiş ve yapılan kelimeler rastgele uydurulmuştur„.

"Türkçeyi zenginleştirmek için süfikslerden istifade etmeliyiz. Fakat bu süfikslerden tahaccür etmiş ve ölmüş olanlarını şu veya bu köke eklemekle biz dilimizi zenginleştiremeyiz. Meselâ : *gan* ekiyle yapılan *başgan, ıt* ekiyle yapılan *anıt* gibi . . .„

"Eklerin vazifelerini tayin etmek vücub derecesindedir ; *gan* eki eski türkçede mazi partisipi yapan bir ektir. Bu ek ancak fiil köklerine gelir. Vazifesi muhtelif lehçelere göre ayrılmıştır. Eski türkçede ve bugünkü şark lehçelerinde mazi partisipi yapar, garp türkçesinde ise bu ek kelime yaratma rolünü kaybetmiştir : ancak bir kaç kelime ile yaşamaktadır ve mubalâga ifade eder ; *çalışkan, atılgan, sokulgan* gibi . . .„

"Eklerin yardımıyle yapılan yeni kelimeler için biz ancak garp türkçesinde yaşıyan ve kelime yaratma rolünü muhafaza eden eklerden istifade edebiliriz. Yeni kelimeleri kon-

trol edecek vasıta, bizim kulağımız ve zevkimizdir. Kulağımızı tahriş eden ve zevkimize uymayan kelimeler yaşamaz, onlar **soysuz** kelimelerdir„.

"Biz ancak garp türkçesinde yaşıyan ve kelime türetme kabiliyetini kaybetmemiş olan ekleri kullanacağız, ölmüş eklerle diğer lehçelerdeki ekleri kullanamayız . . .„

"Bir takım kelimelerde ekle kökü kolayca ayırabiliriz, bir takım kelimelerde ise kökü ayırmak kabil değildir ; bu gibi kelimelerdeki ekler ölmüş demektir, arslan, kaplan, böcek gibi . . . Bunları bir asla irca' edemiyoruz„.

"Fonksiyonu muayyen olmıyan eklerle de kelime teşkil edemeyiz. *im* eki bu kabildendir. Bununla yeni kelime yapamayız, çünkü bu ekin fonksiyonu sarih değildir, nasıl ki *sayım* la *sayın* arasındaki fark sarih değildir„.

"*lik* eki de böyledir. Bugün ancak bu ekle mekân ismi teşkil edebiliriz; başka türlü mana çıkmaz„.

"*gan* ekinin yalnız fiil köklerine geldiği

gibi bir takım ekler de vardır ki yalnız isim köklerine gelir. *men* eki gibi; bu ek yalnız isim köklerine gelerek tasgir ifade eder : *türkmen*, türkçük demektir„.

"*En, an* eki de dimünitif ifade eder, *oğlan* kelimesinde olduğu gibi. . „

"*Okul* kelimesi de yanlış teşkil edilmiş bir kelimedir; bu kelime önce *okula* şeklinde alınmış iken sonra *a* harfi atılarak *okul* şekline konulmuştur. Kelime *iskolâ*'ya benzetilerek alınmıştır. Türkçede *lâ* eki yalnız isim köklerine gelir, ve mekân manası ifade eder: *Yayla, kışla* gibi. *Lâ* eki fiil köküne getirilerek *okulâ* denilemez„.

"Lehçelerde hal sıygası teşekkül etmemiştir„.

Buraya gelince ben duramadım, bir yandan ilim adına bir takım uydurma sistemler ortaya atılıyor, esassız davalar öne sürülüyor; bir yandan da açık, kapalı bana bir çok sözler dokunduruyordu. "Lehçelerde hal sıygası vardır„ dedim. Bizim bilgin doçent kendisine mahsus kurumlu bir tavırla ve sert bir sesle: "yoktur, bulamazsın.„ cevabını verince ben, çantamda bulunan *Ettuhfet-üz-zekiye* adlı ese-

ri çıkararak "buyurun kıpçakçada hal sıygası bulunduğu bu kitapta sarahatle söylenmektedir. Ben hiç bir vakit, ispat edemiyeceğim bir davayı ortaya atmak küçüklüğüne düşmemişimdir„ ; dedim. Bu sözlerim bir az sert söylenmiş oldu. Ben de beğenmedim, ben de iyi yapmadığıma kanaat ettim; sıkıldım. Tam bu sırada - doçentin konferansını dinlemiye gelmiş olanlardan - hiç tanımadığım bir zat "arkadan tanımadığım biri konferansçının sözünü kesiyor. Biz dinlemiye geldik; o da teçhil ediyor„ dedi. Bu haklı söze tabiî karşılık vermedim. Bunu söyleyenin Yüksek Tedrisat U. Müdürü Edhem Menemencioğlu olduğunu sonradan öğrendim. Bu ve bunun gibi zatler mazurdular, konferansın niçin yapıldığını bilmiyorlardı ve hele dil işleriyle hiç bir ilişikleri olmadığı cihetle Bay doçentin yaptığı hataların farkında değildiler, bunlar tumturaklı kelimeler arasında yuvarlanan indî nazariyelerin tantanasına kapılıyorlardı.

Arası çok geçmeden Bay Doçent sözünü bitirdi. Ben söze kalkmak üzere iken arkadaşlardan bazıları "bugün vakit geçti, toplan-

tıyı başka bir güne bırakalım„, dediler. Böylelikle toplantıya son verildi.

Aradan on gün geçmişti. Ben birer tezkere yazarak Dil İşleriyle ilgili olan zatları Fakülte konferans salonuna çağırdım. Konferans günü çağrılan zatler gelmişlerdi. Bunlardan başka tanımadığım ve çağırmadığım bir kaç sîma da görülüyordu. Bunların Banguoğlu tarafından çağırılmış olduğunu sonradan öğrendim.

Banguoğlu'nun konferansında geçen hâdise dolayısiyle arkadaşlar bana kendi konferansımda çok sabırlı ve çok sakin olmamı söylediler, hattâ ısrar ettiler, ben kendilerine söz verdim ve sonuna kadar bu sözümde durdum, yoksa münakaşa pek kötü bir şekl-almış olacaktı.

Banguoğlu'nun yanlışlarını saymaya ve bunları düzeltmeye başlamadan önce işe uzun olmıyan bir başlangıçla girdim ; kısaca bu başlangıcı arzediyorum.

"Sayın dinleyicilerim ; buraya sizi çağırmaktan dileğim, ne bir dil meselesinin izahı ;

ne de dil meseleleri üzerinde yeni bir görüşün anlatılmasıdır . . Sadece yanlış sanılan öz türkçe kelimelerin doğruluğunu ve Türk dili hakkında ortaya atılmış bulunan bazı düşüncelerin yanlışlığını meydana çıkarmak içindir.

Hepimiz biliriz ki dil, milliyetin en önde gelen bir belgesidir ; milletler bugün dilleriyle tanılıyorlar ve ayrılıyorlar ; bir topluluğun kullandığı dile göre o topluluğun milliyeti tayin ediliyor. Yer yüzünde karışmamış bir ırk kanı bulunamıyacağından milliyetleri ayırmak için dil daima esas olarak alınmıştır. Şu halde dil milliyetin ta kendisidir.

Bunun içindir ki her millet kendi öz diline değer ve önem vermekte, onun yükselmesi ve ilerilemesi için elinden geleni yapmaktadır. Batı milletlerinin bu yolda neler yapmış olduğunu hepiniz bilirsiniz. Bizde Cümhuriyetten sonra ele alınmış olan dil davası bir çok çehreler gösterdikten sonra son yıllarda tabiî ve ilmî bir çığıra girmiş bulunuyor.

Dil meselesi, biz Türklerden başka öbür doğu milletleri arasında da günün en hara-

retli meselesi olmuştur. Efganistan, resmî dili olan farsçayı bırakarak halkın bir kısmının dili olan *peşta* dilini resmî dil yapmış ve bunu yapabilmek için iki sene geceli gündüzlü çalışılmış, yer yer dershaneler açılmış ; Herkes bu dershanelere koşarak *peştu*cayı az zamanda öğrenmiştir. Bu yolda kurulmuş olan Kurum büyükçe bir de lûgat kitabı yapmış ve yeni kelimeler kabul etmiştir.

Komşu İran bundan 7 sene evvel *Ferhengistan* adında bir dil kurumu açmış . . Kurum ilkönce İranda bulunan köy, şehir, dağ, orman, ırmak adlarından farsça olmıyanlarını değiştirmekle işe başlamış ; bundan sonra hemen bütün bilgi ıstılahlarını farsça yapmıştır; İran böylelikle yeni farsçanın temelini atmış bulunuyor.

İrak dahi aynı yolda yürümektedir. A b d ü l m e s i h adında bir zatın başkanlığı altında bir kurum vücude getirilmiş, türkçeden ve başka dillerden arapçaya geçmiş olan kelimelerin arapça olarak karşılıklarını koymakta bulunmuştur.

Mısır, dil hususunda daha esaslı çalışmalarda bulunmaktadır; Kral Birinci Fuat zamanın-

da *El-mecma-ül-lûgat-ül-arabiye* adında kurulmuş olan bir cemiyet çok hayırlı işler görmüştür ; şimdiye kadar altı büyük ciltlik eser çıkarmış olan cemiyet bu eserde yeni şeylere ve yeni anlamlara arapçadan karşılıklar yapmış ve bundan başka bilgi dili için de yepyeni arapça kelimeler yaratmıştır.

Yukarıda saymış olduğum memleketlerin hemen hiç birinde dil hareketlerine karşı ufak bir sızıltı, ufak bir dedikodu bile yapılmamış, herkes yapılan işleri hemen benimsemiştir. Bize gelince iş böyle olmamıştır. Bilen de — daha çok — bilmiyen de işe karışmış, her kafadan bir ses çıkmış, dil davası da bu yüzden haylı sarsılmıştır.

Şunu da sayın doçent bilmelidir ki ben dil davasında aşırı gitmeyi sevmem. Kelime uydurma taraflısı değilim, hele yabancı dillerin kelimelerini türkçeye yaklaştırmak işini hiç anlamam, bu işlerin en hararetli günlerinde bile bir tek kelime yaklaştırması ve yakıştırması yapmadım; bu iş üzerine hiç bir gazeteye yazı vermedim . . Benim istediğim doğu ve batı milletlerinin yaptıkları gibi kendi öz dilimizin köklerinden ve eklerinden

faydalanarak — eşi yaşamakta olan kelimelere benzer — yeni türkçe kelimeler yapmaktır; dilimiz ancak bu suretle genişler ve olgunlaşır.

Türk dili tarihte, bir fırsat kaçırmıştır; atalarımızın islâmlığı kabulleri zamanında din kitapları hemen türkçeye çevrilmiş olsaydı, türkçemiz çok şeyler kazanmış bulunurdu.

Batı kültürüne girmek üzre bulunduğumuz bir devirde, şimdi de eski atalarımız gibi hareket edecek olursak Türk Dili büsbütün ölecektir. Milliyetsiz, düşüncesiz, kanı bozuk bir takım kimseler dilimize her gün bir sürü batı dillerinden kelimeler sokmaktadırlar. Bunun sonu çok korkunçtur.

Münevver adı verilen kimselerin bu hususta suçları bağışlanamıyacak kadar büyüktür. Nedense bizim sayın doçent B a n g u o ğ l u da bu münevverler gibi batı dillerinden olan kelimelere çok düşkünlük göstermektedir.

Elbirliğiyle dil davasının halli lâzım iken, hiç olmazsa şu müessesede çalışanların bize bu davada yardım etmeleri gerekirken bunu esirgemelerine acımamak elde değildir. Bir çok uğraşmalardan sonra Dil Kurumunun ka-

bul etmiş olduğu kelimelerin büyük bir kısmını yanlış sayan ve bunu talebeye ders olarak veren türkçe doçenti Tahsin Banguoğlu'na bunların yanlış olmadığını göstereceğim.

Şunu söylemeden geçemiyeceğim ki, bu davada Tahsin Banguoğlu'nun şahsına teveccüh etmiş hiç bir şey yoktur. Yalnız bunu bana dil sevgisi ve hakikat aşkı yaptırmıştır. Ben türkçeyi yanlış yazanlarla yıllarca münakaşa etmiş bir adamım. Rahmetli Samih Rifat ve arkadaşım İbrahim Alâeddin ile yaptığım uzun münakaşalar hep bu kabildendir. Bunlardan başka Hasan Fehmi Turgal, Sadettin Nüzhet, İsmail Safa ile yapmış olduğum münakaşalarda hep ilk hücumu ben bu aşkla yapmıştım.„ dedikten sonra asıl mevzua şu yolda girdim. "Söze sayın doçentin derslerinden başlayacağım, ondan sonra ortaya attığı fikirlere ve kurmuş olduğu sistemlere geçeceğim„.

1

Başkan kelimesine, iki cihetten yanlış demiştir. Birincisi, *baş* kelimesine *gan* süfiksi gel-

mezmiş, bu ek yalnız fiil köklerine gelirmiş. İkincisi, fonksiyonu yanlış imiş. Çünkü bu süfiks fiillerden mübalâga sıfatı yaparmış. Sayın doçentin iki olarak saydığı bu sebepler hakikatte birdir. "Bu ek fiil köklerine gelir ve mübalâga sıfatı yapar„ demek için dolambaçlı yollardan yürümeye ve sebebi ikiye çıkarmaya lüzum yoktu. Her ne ise. Sayın doçent burada üç yönden yanılmış bulunuyor. Birincisi, *Başkan* kelimesini Dil Kurumu'nun yeni yaptığı kelimelerden sanmış olmasıdır. Bilmiyor ki bu kelime *Divanü Lûgat-it-Türk* de vardır ve reis anlamınadır. (Bak. Divan, cilt. I, sahife. 366).

İkinci yanlışı, *gan* ekini mübalâga anlamına almış olmasındadır. Bu ek mübalâga yapmaz, işin devamını bildirir. *Divanü Lûgat-it-Türk*'ün ikinci cildinin (127) nci sahifesinde *gan* eki için "devamı fiili bildirir„ denilmektedir. Mübalâga ile bir işin devamı arasında büyük farklar vardır. *Çalışkan, çok çalışan* demekten ziyade *daima çalışan* demektir. *Alıngan* da böyle; *çok alınan* demekten ziyade *daima ufak tefek şeylerden alınan* demektir. Hele bu anlam *solugan* kelimesinde pek açık görülmektedir; *solugan* "çok soluyan„

anlamına değil *sık sık soluyan, daima soluyan, durmadan soluyan* anlamınadır.

Eski dilcilerden İbni Mühenna bu ek için "failiyyet edatı" demektedir. (Bak. sahife 88). Bundan başka mubalâga için *agan* ve *egen* ekini göstermiştir. Bu ek türkçede olduğu gibi ermenicede dahi hem sıfat, hem de isim yapmaktadır. Meillet'nin (eski ermenice grameri, sahife. 33).

Yatagan, veregen, olagan, pişigen, tepigen gibi. *Yatagan* "çok yatan„ demektir (*). *veregen* "çok veren" demektir. Dilimizde mübalâga şekliyle bir işin devamını bildiren şekil ayrıdır. Bu hal dilimizin genişliğini göstermektedir.

Üçüncü yanlışa geçiyorum. Sayın doçent bu ekin "yalnız fiil köklerine gelip mübalâga yaptığını„ söylemişti. Bunda da yanılıyorlar. Her defasında olduğu gibi burada da işi tetkik etmeden söylemiştir. Divani Lûgatte

(*) *Yatagan* Anadolunun batısında, Denizli vilâyetinde bir köy adı olup vaktiyle bu köyde yapılmış olan kılıçlara bu ad verilmiştir. Batı Anadoluda *yatagan* çok yatan kimse yerinde kullanılır; sahtekâr manasına da gelir.

Barsagan, kumgan, (cilt I, sahife 369) . . *çimgen* (cilt. I, sahife. 369). *Arpagan* Divani Lûgatte, (cilt. I, sahife. 127) ve *tenğrigen* gibi bir çok kelimeler vardır ki kökleri isim olduğu halde *gan* ve *gen* eki almışlardır. *Ettuhfet-üz-zekiye* adlı eserde *çok tüylü bir kuş* anlamına *tüylügen* ve Divanda *Timürgen* kelimesi geçmektedir.

Bunlardan başka bugün batı türkçesinde sonu *gan* veya *gen* eki almış bir sürü kelimeler vardır. Kökleri bir isme veya sıfata dayanmaktadır. *Kayagan, yelken, irken, gürgen, güngen* (Muğlada takvim anlamına, Dergi), *sütlügen* (koparıldığında süt gibi suyu akan bir ot), *karlıgan* (ilkbaharda karlar eriyince hemen açılan bir sarı çiçek), *toygan* (toy kuşunun bir nev'i). *Kolgan* (dalları bulunan bir diken).

Sayın doçent, Türk dilinin ana eserlerini görmemiş ve Türk halkı arasında yaşamakta bulunan kelimeleri tetkik etmemiş olduğuna bundan daha açık delil ister mi ?

Sayın doçent *anlam* kelimesinin yanlış olduğunu anlatırken şöyle demektedir. "Ana dil hissi dediğimiz bir his vardır ; biz bir ke-

limenin ana dil kaide ve bünyesine ve zevkine uygun olup olmadığını bu hisle anlarız. Meselâ size *anlam* derler işitirsiniz, gazetelerde okursunuz. Fakat kullanamazsınız. Çünkü ana dil hissiniz mânidir„.

Banguoğlu burada yine önemli üç yanlışlığa birden düşüyor. Birincisi : bu kelimeyi de *başkan* kelimesinde olduğu gibi Türk Dil Kurumu yapmış sanıyor. Halbuki kelime Konyadan gelmiştir : oranın bazı büyük köylerinde halâ kullanılmakta imiş, çünkü öz türkçe kelimeler şehirlerden koğula koğula köylere sığınmış bulunuyor. (Bak. Tarama Dergisi, sahife 486.)

İkincisi : Banguoğlu konferasında bu kelimenin *anlamak* fiilinden yapılmış olduğunu söylemiştir. Halbuki bu, *an* kelimesinden yapılmıştır. *An* türkçemizde akıl, fikir, hafıza, zihin ve sınır anlamlarınadır. Lûgat kitaplarına bakmak zahmetine bile katlanmamış.

Anlam kelimesi de tıpkı *bağlam, sağlam, sıklam, özlem* kelimeleri gibi ismin sonuna *lam* eki getirilerek yapılmıştır. Bunların asılları hep *bağ, sağ, sık* ve *öz* kelimeleridir. Bir

kelime Türk halkı tarafından kullanılıp dururken ve dilde bir çok örnekleri bulunurken ona "Türk dili kaide ve bünyesine ve zevkine uygun değil„ demek için insan ne olmalı bilmem ?

Üçüncü yanlışı, bu kelimeyi ana dil zevk ve hissine uygun bulmamasındadır. Zevk denilen şey adamına, yerine, zamanına ve havasına göre değişen bir şeydir : zevk mutlak ve şaşmaz bir ölçü değildir; ona güvenilemez, o çok oynak ve çok kaypaktır.

Öz türkler içerisinde doğup büyüyen olgunlaşasıya değin türkçeden başka bir dil öğrenmemiş ve hatta işitmemiş olan bir adamla, aslı Türk olsa da doğduğu günden itibaren türkçeden başka arnavutça, sırpça, bulgarca, yunanca gibi bir çok dilleri her gün işide işide büyüyen bir kimsenin dil zevki ve ana dil hissi arasında büyük farklar vardır. Birincisine hoş gelen öz türkçe bir kelime ikincisine hoş görünmiyebilir ve hoş görünmez. Bu gayet tabiidir (*).

(*) *anlam* kelimesi B a n g u o ğ l u ' nun dil zevkini okşamayabilir, nasıl ki bizim de B a n g u kelimesi ana dil zevkimizi okşamamaktadır. Çünkü biz türkçe böyle bir

3

Sayın doçent *anıt* ve *yazıt* kelimelerini de yanlış buluyor ve *t* ekinin — *geçit* kelimesine bakarak — yalnız mekân anlamı bildirebileceğini söylüyor. Zannettiği gibi *t* eki yalnız mekân anlamı bildirmez; bu ekin daha bir kaç anlamı vardır.

A) Mef'uliyet bildirir *düşüt*, *kurut*, gibi. *Düşüt* "düşürülen çocuk" demektir.

B) Âlet ismi bildirir *binit* ve *kaçuk* gibi; binilecek şey ve mızrak demektir.

C) Zaman bildirir. *Yaşıt* gibi.

D) Masdariyet bildirir *öğüt*, *agıt*, *umut* gibi.

E) Mekân bildirir, *geçit* gibi . .

---

kelime işitmedik. Eski türkçede *mengü* ve *bengi* diye iki kelime varsa da b a n g u şeklinde bir kelimenin varlığından haberimiz yoktur. (25) senedir (Türk adları) üzerine çalışmış ve eserler neşretmiş bir adam sıfat ve salâhiyetiyle söylüyorum ki türkçede böyle bir ad yoktur; bu ad Bay Doçentin aile adı imiş; eski imiş, olabilir; sayın ailesinin taşımakta olduğu bu ad *kuko*, *dino*, *rado* gibi bir şey olmasın ? Böyle ise soy adları kanununun üçüncü maddesine göre soy adı olarak alınmaması lâzımdı. Çünkü bu maddede soy adının türkçe olacağı açıkça söylenmektedir.

Bir ek hakkında hüküm verebilmek için onun bütün anlamlarını ve kullanış şekillerini iyice araştırmış olmak lâzımdır. Bilgi işlerinde ulu orta yürümek olmaz.

4

B a n g u o ğ l u talebeye vermiş olduğu derslerin bir yerinde "*ıt* ekiyle bir kaç kelime daha bulabiliriz. Ölmüş bir ektir. Yeni teşkiller yapmıya çalışıyoruz. *ıt* mekân eki oluyor. Meselâ *anıt* doğru ama *yazıt* ne oluyor ?„ demekle *anıt* kelimesinin doğruluğunu itiraf etmiş oluyor, fakat bu suretle düşmüş olduğu tenakuzu farketmiyor.

5

B a n g u o ğ l u, eklerin vazifelerinden bahsederken "*an* ekiyle yapılan dimünitifler vardır *oğlan* gibi„ diyor. Bu da yanlıştır. *Divanü Lûgat-it-Türk*'ün birinci cildinin (70) inci sahifesinde *an* ekinin cemi belgesi olduğu gösterilmekte ve *eren* ile *oğlan* kelimelerinin bu şekilde cemilenmiş olduğu açıkça söylenmektedir. *Kızan* kelimesi de böyledir.

6

Harcamak kelimesinden başka hiç bir arapça kelime *a, e* ekiyle teşkil yapamazmış. Bununla sayın doçent Anadoluyu hiç bilmediğini bir kere daha göstermiş oluyor. *terkemek* fiili de arapça bir kelimeye *e* eki getirilerek yapılmıştır. Doğu ve Güney Anadoluda (terketmek) anlamına kullanılmaktadır.

7

Banguoğlu'nun hal sıygası hakkındaki sözleri tetkiksizliğin, çalışmadan ders vermenin bir şaheseridir.

Ettuhfet-üz-zekiye adında çok kıymetli bir kitap vardır (*). Aslı İstanbulda Beyazıt Camii içerisindeki *Veliyüddin Efendi* kütüphanesindedir; bizim elimizde fotoğrafisi vardır. Bu kitap kıpçak dili üzerine yazılmış bir lûgat ve gramer kitabıdır.

Bu kitabın (147) nci sahifesinde hal sıygası açıkça gösterilmektedir. Bizim bilgin doçentimizin dedikleri gibi lehçelerde hal sıygası olmasaydı bu kitap bundan nasıl bahsederdi ?.

(*) Bu eseri tercüme etmekteyim. Yakında basılacaktır.

Ettuhfet-üz-zekiye sahibi kıpçakçada bu sıyga için fiile *yor* ve *yorur* edatının getirileceğini bir çok örneklerle göstermektedir.

Hal sıygası batı türkçesinden başka, kıpçakça ile doğu türkçesinde dahi vardır. *Divanü Lûgat-it-türk*'te dahi *yor*lu şekil beş, altı yerde, geçmektedir. (Divan, cilt. 3, sahife, 194) de bir parça vardır. İlk iki mısraı şöyledir:

Üzik meni küçeyür
Tün kün turup yığlayu

Bunun anlamı şudur:

"Aşk bana zulmediyor, gece gündüz durup ağlayarak„.

Kâşgarlı *Küçedi* fiilinin "zulmetti„ anlamına geldiğini anlattıktan sonra *küçer, küçemek* diye muzariini ve masdarını gösteriyor. Ondan sonra da bir parça ile bunu tanıklayor, işte biz o parçanın ilk beyitini buraya almış bulunuyoruz.

Yine Divan (cilt. 3, sahife, 207) de şöyle bir parça geçmektedir.

Kış yaygaru süwlenür
er at menin yawrıyur
İğler yeme sawrıyur
Et yin takı pekrişür.

Parçanın bugünkü dilimize çevrilmesi şöyledir : (kış yaza "adam, at benimle, bende kuvvetleniyor, hastalar yine bende sağlaşıyor, vücut dahi bende pekişir„ diye söylenir).

Burada gerek *yawrıyur* ve gerek *sawrıyur* kelimeleri hal sıygası değil de nedir ?

Bundan başka Divanda daha bir kaç yerde *yor*lu şekil geçmektedir.

Divandan evelki Türk metinlerinde de *yor*lu hal sıgası görülmektedir. *Orhun* yazıtlarında bu sıyga çok geçmekte ve dil ahengine uymaktadır. (Bak. *Türk Yazıtları*, 1. 34, 11 ; 1. 48, 7). Genç bilgin Hüseyin Namık Orkun tarafından dilimize çevrilmiş olan *Prens Kalyanam Kara* adlı hikâyenin birinci sahifesinde *yoruyur* kelimesi geçmektedir. Bundan başka aynı eserin ikinci sahifesinde şu parçada dahi görülmektedir :

Boz butatıp yarış toguyur.

*Yor*lu hal şeklinin ta *Orhun* devrinden beri bir çok Türk diyeleklerinde yaşadığı halde bunların hiç birinden haberi olmadan "lehçelerde hal sıygası yoktur, osmanlıcadan doğmuştur„ denmesinin yanlışlığı artık meydana çıktı sanırım.

8

Banguoğlu'nun ilk Türk gramerini bundan (50) sene evvel Cevdet Paşa'nın yazmış olduğunu ve ondan evel kimsenin böyle bir şey düşünmediğini söylemesi de çok yanlış bir şeydir. Cevdet Paşa'dan evel ilk gramer kitabını Fuat Paşa Bursada yazmıştır; adı *Kavaidi Osmaniye*'dir. Sonra Cevdet Paşa ile birlikte bu kitabı yeniden gözden geçirmişlerdir. Bundan sonra Cevdet Paşa kendi adına bu kitabı bastırmış, adına da *Tertibi cedid kavaidi osmaniye* demiştir. Bizim doçent ilk eseri — alelusul — görmemiştir.

Fuat ve Cevdet Paşalar'dan (20) sene evel türkçenin bir gramerini yapmak işi Kütahyalı Abdurrahman Efendi adında bir zat tarafından düşünülmüş ve (1263) senesinde yazılmaya başlanmıştır. *Kıstas-ülbeyan* adıyle basılmış olan bu eser Fuat ve Cevdet Paşalar'ın *Kavaidi Osmaniye*lerine hiç benzemez, onlar (Türk Dili) için bir varlık bile düşünmemişler, gramerini yazdıkları dilin arapça, farsça ve türkçeden yoğurulmuş bir dil olduğunu ortaya sürmüşlerdir. Abdurrahman Efendi ise Öz Türk

diline kıymet vermiş ve yalnız Türk dilinin kurallarını yazmıştır. Medreseden gelmiş olan bir hoca — asrın millî cereyanlarını bilmeleri lâzımgelen — iki paşadan daha evel ve daha ziyade türkçeyi düşünmüş ve kitabının başlangıcında (sahife, 6 da) "Türk Dili büsbütün yok olmak derecesine gelmiş iken ben onun bütün kurallarını toplayıp bir kitap haline getirmek v . . b . . „ demiştir.

Bizim doçentin bunların hiç birinden haberi yok. Hatta (973) hicrî senesinde *Müyessire-tül-ulum* adında türkçe yazılmış bir Türk gramerinden ancak şu bir kaç gün içerisinde haberdar olmuştur. Türk dilinin sarf ve nahvini yapmak işi (900) sene evelinden beri düşünülmüş ve yapılmıştır. *Divanü Lûgat-it-Türk* sahibi türkçenin nahvini ayrıca bir kitapta yazmış olduğunu kitabının birinci cildinde söylemektedir, orta çağda bundan başka (15) e yakın Türk grameri yazılmıştır. Bay doçent bunların hiç birisini bilmiyor. Ben burada bu kitapların adlarını ve yazanları uzun uzadıya söylemek istemiyorum. Tarafımdan dilimize çevrilmiş olan *Divanü Lûgat-it-Türk*'ün başlangıcında bu kitaplar üzerine

malûmat verilmiştir. İsteyen oraya bakabilir.

İlk türkçe gramer yapmak şerefini Cevdet Paşa'ya vermek hem bilgisizlik, hem de haksızlık olur. Sevgili dilimize hizmet eden büyük adamları Türk çocukları öğrenmelidirler. Hele büyük Türkçü Süleyman Paşa'nın adı hiç unutulmamalıdır; Fuat ve Cevdet Paşalar'ın *Kavaidi Osmaniye*'leri yanında Süleyman Paşa'nın *Sarfı Türkî*'si daha esaslıdır.

Haydi arapça bilmedikleri için Türk dili üzerine yazılmış olan bir yığın değerli eserlerden bir tanesini bile görmediler, haydi türkçe yazılmış eski gramerlerden haberi yoktu; fransızcayı çok seven ve konuşurken sık sık fransızca kelimeler kullanan sayın doçent (1790) senesinde İstanbulda Fransa Elçiliği Basımevinde basılmış olan *Elements de la langue Turque* adındaki eseri de mi görmediler ?

Bundan başka, 1612'de Leipzigde basılmış olan H. Megiser : "Institutiones Linguae Turcicae,, adlı eseri de görmemiş olduğu anlaşılıyor.

İstikbal edatından bahsederken talebeye verdiği derste "eski osmanlıcada *si, sar* is-

tikbal eki olduğu ve XV inci asırdan sonra *ecek, acak* eklerinin bu yeri tuttuğu„ söylenmiştir.

Şüphesiz bu da yanlıştır. *cek* ve *cak* edatı bıçakla keser gibi — on beşinci asırda *ser, sar* edatını — kesip atmamış ve yerlerine geçip oturmamıştır. Bu edat yazı dilinde daha bir çok zaman kullanılmıştır. Gerek *Kıstas-ül-beyan*'da, gerek *Elements de la langue Turque* de (1687) senesinde basılmış olan *Meninski Grameri*'nde *ser*li ve *sar*lı şekiller görülmektedir.

Bu bahsi çok uzatmak istemiyorum. Türk Dil Kurumu'nun çıkarmakta olduğu *Türk Dili Belleteni* adındaki mecmuanın (3-4) üncü sayısında bu edat üzerine uzun bir tetkikim vardır; burada tekrarına lüzum görmüyorum.

Ben bu son cümleyi söylerken M u a l l a adında bir kadın talebe ayağa kalktı ve "bize hocamız bunları hep söylemişti„ dedi. Ben işi anladım. "Peki, ne söylemişse anlatınız ! „ dedim. Bir iki defa kekeliyerek yerine oturdu. (Bu kadın benim derslerime de devam etmişti. Çalışmadığı ve devamsızlığı dolayısiyle bir sene sınıfta bırakmıştım. Bu konferanstan bir kaç gün sonra sayın doçentin dersinden imtihana girecekti).

11

Sıra, "*sayın* ve *sayım* kelimelerindeki *ın* ile *ım*'ın vazifeleri muayyen değildi,,r sözünün düzeltilmesine gelmişti. "Sayın B a n g u o ğ l u bu iki edat arasında fark olmadığını söylediler. Bunlar arasındaki farkı herkes bilir. Bu farkı inkâr etmek bir türkçe doçentine yakışmaz. Yaşıyan dilde bulunan bir kullanış nasıl inkâr edilebilir ? Ey Türk çocukları, size soruyorum *ekin* ile *ekim* bir midir ? . . *yığın* ile *yığım*'ın bir olduğunu hangi türk iddia edebilir ?..„ demiştim. Bu sırada Yedek Subay olduğu elbisesinden anlaşılan siyah gözlüklü bir zat ayağa kalkarak (*) "bize sistemden bahsetmiyorsunuz, bir takım kelime yığınlarından bahsediyorsunuz„ dedi. Ben de cevap olarak size, sözlerime başlarken de söylemiştim. Ben burada ne bir bilgi görüşünü açıklatacağım, ne de bir sistemden bahsedeceğim. Yalnız, Fakültede okutulan türkçe derslerinde görmüş olduğum yanlışlıkları düzelteceğim. Türkçemiz hakkında bir sistemden bahsetmek daha çok erkendir. Söz gelimi *m* ekinin vazifeleri-

(*) Bu zatın, bizim Bay doçentin arkadaşlarından A v n i adında bir doçent olduğunu sonradan öğrendim.

ni sistemleştirmek için — dilimizde kullanılan ve kullanılmış bulunan — bütün *m* li kelimeleri toplamak, onların söz arasında nasıl kullanıldıklarına dikkat etmek, bu ek üzerine yazılmış eserler de varsa onları okumak, gerek kitaplardan ve gerek halkın kullanışından bir çok örnekler ve cümleler almak, ondan sonra da bunları karşılaştırmak ve ölçümlemek gerektir. İşte sistem böyle olur ve böyle doğar. Bir ek'in kendisinde bulunduğu bir tek kelimeyi göz önüne alarak "bu ek'in vazifesi budur; başka kelimelere başka anlamlar için getirilirse yanlıştır„ demek çok yanlış bir iştir. İlim adamına yaraşmaz.

m li bir kaç kelimeyi ele alalım. Söz gelimi *alım, satım* kelimeleri *alma, satma* anlamlarına yakın bir mana bildiriyor. O halde bu ekin bir manası *mastariyet* imiş. *katım, bozum* kelimelerini halkın kullanışı arasında *koç katımı, bağ bozumu* gibi sözlerde buluyoruz, zaman anlamına geldiğini anlayoruz ve *m* ekinin bir vazifesi de *zaman* anlamı bildirmektir, diye hükmediyoruz.

Ve yine eski eserlerden *Kutadgu-Biliğ*'i okurken :

Dürut ol ödürmüş resulka selam
Yime işlerinğe selâm hem ulam

Diye bir beyit görüyoruz, bundaki *ulam* kelimesini halkın "ulam ulam haber yollayor„ sözündeki *ulam*larla karşılaştırarak *sıfat* anlamı gösterdiğini anlayoruz. *tıklım*da böyle. *Geyim, kuşam* kelimelerini "geyim kuşam çok pahalı" cümlesinde isim olarak görüyoruz; fakat "bir geyim nal„ sözünde geyim mastariyet bildiriyor. *Geyim* kelimesi bazan da *tarz* bildirir, "onun geyimi kuşamı çok güzeldir kendine yakıştırır„ gibi. "Bir süğüm iplik, bir tıkım ekmek„ sözlerinde def'a ve kere manasına geliyor. Bundan başka bu ekin yalnız fiil köklerine değil, sıfatlara da getirilerek anlamda ufak bir değişiklik yaptığını görüyoruz. *Yarım* kelimesinde olduğu gibi. *M* ekinin bir çok anlamları arasında *mefuliyet* anlamı da vardır; *dilim, bölüm* gibi. Sözü fazla uzatmak istemiyorum; işte, bir ek hakkında sistem böyle kurulur. Durmadan aramak, yorulmadan çalışmak, yanılmadan karşılaştırmak gerektir, dedim.

12

Bundan sonra *okul* kelimesine geçtim ve

şu sözleri söyledim; Sayın doçent vermiş olduğu derslerde *okul* kelimesinin Türk dili kurallarına uygun olmadığını söylemişler. İyi bilmelidir ki Bay doçent burada da yanılmıştır. Gerek isim ve gerek fiil köklerine *l* eki getirilerek mekân ismi yapılır. Böyle yapılmış bir çok kelimelerimiz vardır. *Avmak* fiilinden *avul* ve *ağıl*, *yetmek* fiilinden — mülk ve arazi anlamına *yetül* (Bak. *Pavet de Courteille*); hafıza anlamına olan *anıl* gibi . . İsim köklerine de bu edat gelerek bir takım mekân isimleri yapmıştır. Kumluk anlamına gelen *kumul*, sırt anlamına gelen *enil;* ot yığını demek olan *tepel*, sathî manasında olan *yukal* kelimeleri hep bu kabildendir (*). *Divanü Lûgat-it-Türk*'te de bu yolda bir takım kelimeler vardır; alçak yer anlamına gelen *yasul* kelimesi bunlardan birisidir. *Okul* da bu kelimelere benzemek itibariyle tamamen Türk dili kurallarına uygundur (**). Farsçaya geçmiş

(*) Bu kelimeler için *Tarama Dergisi*'ne bakınız.

(**) Bu kelime Yunancaya benzetilerek yapılmamıştır. Bunun bir tarihçesi vardır; şöyledir : Ankarada *Siyasal Bilgiler Okulu* açıldığı zaman Atatürk'e bir tazim telgrafı çekilmiş, bundan pek hoşnut olan O Büyük Adam bir cevap verilmesini istemiş, fakat mektep kelimesi ye-

olan *kapul* kelimesi de böyledir, *kapu* kelimesinin sonuna *l* getirilerek yapılmıştır, der demez Abdülbaki Gölpınarlı yerinden fırladı, elinde tutmakta olduğu *Bürhanı katı tercümesi*'ni göstererek "bu kelime farsçadır, türkçe değildir. İşte okuyorum„ diye "kabul bayı muvahhide ile şâgul vezninde ve.. b.. „ ? suretinde okumaya başladı. Ben, evvelâ ibareyi doğru ve tam oku, sonra da ilk kelimeyi (muvahhide) değil (muvahhade) oku, dedim. Daha ilk kelimede yanlış okuduğuna sıkılmış olmalı ki titreyerek ve bozularak yerine oturdu. Bu adam ayağa kalkar kalkmaz

rine türkçe bir kelime aramışlar, o sıralarda (Urfa) dan Dil Kurumuna bu anlamda *okula* kelimesi gelmiş, kendisine bu, söylendiği zaman çok beğenmiş ve mektep için en güzel karşılık olmak üzere kabul buyrulmuş. Aradan bir kaç gün geçtikten sonra kelimenin sonundaki *a* sesinin atılarak *okul* şeklinde kullanılmasını emretmişler; (Urfa)dan gelmiş olan bu kelimenin Türk dili kaidelerine uygun olup olmadığı ayrıca görüşülmüş ve fiile getirilen *l* gibi isime de *l* ve *lâ* getirilerek mekân ismi yapıldığı anlaşılmış — ben bunu o gece Atatürk'ün sofrasında bulunan arkadaşlardan işittim. İşte bu suretle konulmuş olan bu kelime tutulmuş ve yerleşmiştir. O kadar tutulmuş ki okul işleriyle uğraşan bazı kimseler bu güzel kelimeyi atmak istedikleri halde atamamışlardır.

"Brütüs sende mi ? „ diye bağıracak oldum, fakat sustum. Ben bu konferansa gelmeden evel, daha Banguoğlu'nun konferans verdiği gün, aleyhimde bir anlaşma yapılmış olduğunu ve bir takım kimselerin beni susturmak istediklerini sezmiştim. Ne olursa olsun işi sonuna kadar götürmeye ve hak bildiğim yoldan ayrılmamaya karar vermiştim.

Bu adamı bir iki işte sınamıştım. Bir defa daha sınamak dileğiyle konferansımdan üç gün evel — bir imtihan sırasında — masanın üzerinde bulunan *Bürhanı kati tercümesi*'ni aldım ve kitabda bir takım türkçe kelimelerin farsça gibi gösterilmiş bulunduğunu anlattıktan sonra bunlardan birisinin de *kapul* kelimesi olduğunu söyledim. İş, benim sezişim gibi çıktı. Konferansım günü — bu kelimeden bahsedeceğimi tahmin eden Baki — kitabı yüklenerek konferans salonuna gelmiş, bu yakışıksız itirazda bulunmakla Banguoğlu'na yaranmak ve kendini göstermek istemiştir.

Ben, önce Baki'nin itirazına cevap vererek sonra da Banguoğlu'nun derslerine ait olan yanlışlardan bir kısmının düzeltilmesi

işinin bitmiş olduğunu ve on gün evel vermiş bulunduğu konferansındaki fikirleri tenkit ve mutalâaya geçeceğimi söylemek üzere hazırlanırken B a n g u o ğ l u "sözüm var,, diyerek ayağa kalktı ve aşağıdaki sözleri söyledi (*) :

(" Bu sefer ben B e s i m A t a l a y 'ı daha yumuşak buldum. Benim bu hususta söyliyecek sözüm yoktur; ne lâzımsa geçenki colloquium'da söyledim ve onun yanlış zannettiği şeylerin doğruluğunu ispat ettim. Ben ilmî esaslara dayanan (?) bir sistem kurdum; o sisteme hiç temas etmediler, sistemsiz ilim olmaz.

Kollokyum'da böyle yapılmaz. Bu kış burada bir çok güzel kollokyum'lar yaptık. Fakat bunun gibisi dünyanın hiç bir yerinde olmamıştır. Ben bu tarzda konuşmakta mazurum. B e s i m A t a l a y 'ın daha başka şeyler getireceğini zannediyordum. Fakat sukutu hayale uğradım. Bize sistem getireceği yerde kucak, kucak, çuval çuval misal ve materyal getirmişler, fakat hepsi de karma-

(*) Sözleri tamamiyle zaptedilememiştir. Yazılan şeyler hatırda kalmış olan parçalardır.

karışık . . . Benim bunlara ihtiyacım yok, çünkü bunların hepsi de benim kafamın raflarında yerli yerinde istif edilmiş bulunuyor; icabettikçe oradan alıp kullanırım. Fakat bunları kullanırken sistemsiz kullanmam. Benim göstermiş olduğum sisteme dair bir şey söylemediler. Bir soğan tarlasında—olur a—bir kaç kök te sarımsak bulunmuş. Besim Atalay "işte diyor, sarımsakları görmüyormusunuz ? Burası soğan tarlası değil, sarımsak tarlasıdır,,. Buna karşı ne denir ? varsın o da öyle söylesin.

Beni irtica ile itham etmek istiyorlar. Benim tahsilim ve terbiyem buna müsait degildir (*). Ben medresede okumadım. Ben padişahim çok yaşa demedim ; şu halde ben nasıl irtica yapabilirim?.

Biz türkçeyi düzelteceğiz, fakat onların yaptıkları gibi değil, ilim ve sisteme dayanarak yapacağız. Un öğütmek için hem yeldeğirmeni var, hem de fabrika ; ATATÜRK memlekette fabrika kuruncaya kadar değirmenlere ilişmedi. Genç nesil sistemli hareket

(*) Halbuki kendisini irtica ile itham eder bir söz söylenmemişti.

etmek ister ; biz ilme ve sisteme istinat etmiyen şeylere kıymet vermeyiz, ilmî esasa dayanamayan kelimelere hürmetimiz yoktur ; yazıt gibi başgan gibi kelimeler piçtir. Biz piçe hürmet etmeyiz (**) ; artık sözlerime nihayet veriyorum,,) dedi, ve salondan çıkıp gitti. Arkasından da yukarıda adları geçmiş olan Avni, Baki, Muallâ ile daha beş kişi salonu terkedip gittiler.

Ben sözüme devamla, Sayın dinleyicilerim, konferans münakaşa şeklinden bile çıkarak adi bir söğme halini aldı. Ben bunu susturabilirdim. Sabrettim, yüksek bir ilim müessesesinde terbiye ve adab dairesinden çıkmamak bir zarurettir. Söğmekle ne kazandı, ilim işlerinde senet ve tanık isterler ; bu yapılan şeyler başka tipteki kimselere yaraşır. Artık çıkıp gitmiş olduğu için bu hususta başka bir şey söylemiyeceğim. Bahse geçiyorum.

Şimdiye kadar, Banguoğlu'nun vermiş olduğu derslerdeki yanlışlıklardan bir kıs-

(**) Bu sözün üzerine değerli arkadaşım Profesör Naim Hazım Onat duramadı, «Divanü Lûgat-it-Türkte bulunan bir kelimeye (piçtir) demek doğru değildir» dedi.

mını düzeltmiştik. Bundan sonra "kollokyum" adını verdiği konferansındaki yanlış fikirleri düzeltecektim ; vakit gecikti ; sinirler gerildi ve hava elektriklendi. İkinci kısım düzeltmeleri başka bir zamana bırakmayı daha doğru buluyorum, sözlerimi bitirirken şunu söylemeliyim ki bir dilin kaidelerini bir sistem haline getirmek için o dili iyi bilmek, bütün yazılı kaynaklarını okumak, o dili konuşanlar arasında yıllarca yaşamış olmak ve araştırmalar yapmak gerektir. Böylelikle, Türkün temiz sinesinden alınacak olan materyaller bir sisteme temel taşı olacaktır. Sistem dilden çıkar, bir dilin kaideleri yanlış, eksik ve acemice kurulmuş sistemlerden çıkmaz. Biz bugün büyük iddialardan ziyade arama, görme, tutma ve uğraşma devrindeyiz ; o ne mutlu kimsedir ki yaptığı ve yapacağı işi iyi bile . . . Sayın dinleyicilerim, burada sözüme son vererek sizi selâmlarım, dedim ve alkışlar arasında kürsüden indim.

Gerek talebe ve gerek dışardan gelmiş olan bir çok dinleyiciler gösterilen bu kabalıktan ve sistemli bir tarzda yapılan saldırışlardan müteessir görünüyorlar ve bir çokları bu hareketlere karşı nefretlerini açıkça gös-

teriyorlardı. Ben bu hareketleri mazur görmek icap ettiğini söyliyerek işi kapatmaya çalıştım. Bu konferansta bana sükûn tavsiye eden arkadaşlar da bu tavsiyelerinden nedamet etmiş olduklarını söylüyorlardı.

Doçent B a n g u o ğ l u'nun konferansında ve derslerinde ortaya atmış olduğu yanlış görüşlerden bir kısmını konferansımda söylemeyi vadetmiştim. Arzettiğim sebep dolayısile orada söylenmedi. Şimdi aşağıya doğru çözümlemeyi faydalı görüyorum. Fakat bundan evel — kendisine vereceğim cevabı beklemeden savuşup gitmiş olan — B a k i G ö l p ı n a r l ı nın itirazına cevap vermeyi daha uygun buluyorum.

Bir hakikat kalmasın âlemde Allahım nihan

diyen şair gibi ben de ilmî hiç bir hakikatin gizli kalmasını istemiyorum.

Kapul kelimesinin farsça olduğunu iddia eden B a k i *Bürhan-ı katı tercümesi*'nin şu ibaresine dayanıyordu: "Bayı muvahhade ve bayı farisi ile şâgul vezninde meharicei imaret manasınadır,,. Yani dıvarı yağmurdan muha-

faza için üzerine vaz'olunan, ve.. b.. Bu ibareyi okurken (yukarda dahi anlatmış olduğum üzere, daha başlangıçta ikinci kelimeyi yanlış okudu, bundan başka ibarenin de yarısını atlayıp geçti. İbare ezberimde olduğu için tam okumasını ve yanlış okuduğu kelimeyi doğru okumasını söyledim. Etrafındakilerin bu adama karşı söyledikleri sözlerden ve kendisinin yaptığı gürültüden söylenen sözler iyice anlaşılmayordu; nihayet kızardı, bozardı ve yerine oturdu, sonra da kendisine vereceğim cevabı beklemeden savuşup gitti. İtirazının çürüklüğüne gelelim; *Bürhan-ı katı tercümesi*nde bu kelimeyi anlatan metnin sonunda *kapul* kelimesinin *kapuk* şekli dahi bulunduğu söylenmektedir. Halbuki *kapu* kelimesinin aslı *kapuğ* dur. Şu izahdan anlaşıldığına göre *kapul* kelimesi türkçeden farsçaya geçmiştir.

Şems-ül-lûga adındaki farsça lûgat kitabının bu yoldaki ibaresi de şöyledir "kapul bizammi bayı farisî meharici imaret ve bebayı tazî ançi ber kenar hayı bam v.. b. " bu parçanın türkçesi şudur. (fars (p) si ile *kapul* bina çıkağı ve arap (b) si ile dam kenarına... ve.. b.. bu parçadan (kapul) kelimesinin çikak mana-

sına geldiği büsbütün meydana çıkmaktadır. (Bak: Şems-ül-lûga, s., 120).

Ferheng-i Reşidî adındaki farsça lûgat kitabı bu kelimeye aynı anlamı vermektedir.

Nimetullâh lûgati adlı farsça yazma lûgat kitabı da *kapula* şeklini göstermekte ve *Gıyas-ül-lûga* adlı kitap farsçaya *kapu* kelimesinin girmiş olduğunu kabul etmektedir.

Sözü çok uzatmak istemiyorum, *kapul* kelimesinin farsça olmadığını başka bir tanıkla da göstereceğim. Bütün farsça lûgat kitapları ve ana eserler farsçada *k* harfinin bulunmadığını söylemekte müttefiktirler. Farsçada bulunan *k* lı kelimeler asıl ve temiz farsça değildir.

B a k i G ö l p ı n a r l ı ' nın farsçayı Valide Hanı Ahontlarından öğrenmiş olduğuna bakılırsa, bu dili çok iyi bilmesi lâzımgelir. Fakat B a k i ' nin farsçaya mahsus olan harfleri bile tanımadığı göz önüne alınacak olursa işbu öğrenişin ilmî olmaktan ziyade amelî olduğu anlaşılmaktadır.

Sözün kısası. . B a k i de B a n g u o ğ l u gibi gürültü ile beni susturmak ve ilmî bir

hakikati kapatmak isterken kendi mahiyetini meydana koymuştur. Garazkârlığın derecesine bakınız ki benim yanlışımı bulmak için konferans salonuna kadar getirdiği kitabın baş tarafına olsun bakmamış. Orada, farsçada *k* harfi bulunmadığı açıkça söylenip durmaktadır. Haydi oraya bakmadı ya şu bana karşı okuduğu cümlenin sonundaki *kapuk* kelimesini de mi görmedi. Kin, garaz bu adamın gözünü öyle bürümüştü ki söylerken gözleri kararmış, başı dönmüş, tirtir titriyordu. Bilmem kendisine **vicdanı** mı itap ediyordu (*) ?

(*) Bir çok arkadaşlar bilirler ki onu fakülteye ben getirmiştim. Yükselmesine ben çalışmıştım, ona elimden gelen iyiliği yapmıştım. Fakat o çok geçmeden ahlâkî hüviyetini gösterdi, bana ihanet etmek için bir çok şeylere baş vurdu. Suçum, imtihan yapılmakta olan bir sınıfta sigara içmesini menetmekliğim ve dışarı çıkarmaklığımdır. Bu münasebetle aklıma eski bir hikâye geldi. İbrahim peygamberi Nemrut ateşe attığı zaman, şeytan ateşin İbrahimi yakmadığını görünce hemem eline bir körük alarak ateşi körüklemeğe başlamış. Bunu görenlerden birisi «yahu bir az yaklaş, uzaktan körüklemenin ne faydası olur» demiş : şeytan «daha fazla yaklaşamayorum. Ateş beni yakacak, uzaktan körüklemenin faydası olmayacağını da biliyorum. Fakat cibilliyetim böyle icap ediyor» cevabını vermiş, B a k i de böyle yapmakla meşrebinin ve mezhebinin icabını yapmıştır.

Banguoğlu'nun derslerindeki ve Baki Gölpınarlı'nın farsçadaki yanlışlarını izah ettikten sonra doçent Banguoğlu'nun yine yanlış olan görüşlerinden bir kısmını kısaca tenkide geçiyorum (*).

(*) Banguoğlu, derslerinde olduğu gibi konferansında dahi bir sürü hatalar yapmıştır. Onların uzun uzadıya tenkidini yapmıyacağım. Bir iki örnek verip geçeceğim. «*lik* ekiyle bugün ancak mekân ismi teşkil edebiliriz» demesi de türkçeyi bilmediğine bir örnektir. İnsanlık, iyilik, kötülük, asrilik gibi kelimeler mekân ismi değildir. Bunun gibi *en* ekiyle yalnız dimünitif yapılabileceğini söylemesi de bu kabil atmalardandır. Çuvaldız anlamına gelen *timen,* toparlak demek olan *topan* kelimeleriyle *kolan* ve *belen* kelimelerinde küçüklük manası yoktur. «Arslan kaplan, böcek gibi kelimeleri bir asla irca edemiyoruz» sözü dahi çok yanlıştır. Türkçemizde yaban hayvanlarının adlarının sonuna bazı kere *lan* eki getirilir. Arslan, kaplan, sırtlan, ceylan, taylan gibi, ars = derisi kıymetli bir hayvandır. Onun için halk «ars altın üstünde yatar» der. Bu kelime *as* şeklinde dahi kullanılır. Divanda da vardır. Böcek kelimesine gelince, bu da iki kelimeden yuğurulmuştur. İlk kelime *böy* dür; örümceğe benzer bir haşeredir, Anadoluda herkes bilir. Divanda da geçmektedir. *Cek* küçüklük bildiren ektir. *Böcek,* böyden küçük hayvancıkların adıdır.

«*Men* eki dimünitif bildirir. Türkmen, türkçük manasındadır» demesi de pek yaman bir hatadır. Jean Denynin gramerine olsun bakmamış, ben bu ekde tam on beş

B a n g u o ğ l u konferansında "türkçeyi genişletmek için süfikslerden istifade etmeli, fakat bu süfiksler tahaccür etmiş, ölmüş olmamalı,, demişti. Sayın doçent bir taraftan eklerden faydalanılması lâzımgeldiğini söylüyor, bir taraftan da bu yolda aşkla, imanla çalışanların ellerini kollarını bağlamak istiyor. En kullanışlı eklerle yapılan kelimeleri bile beğenmiyor. Bu suretle yaptığı tenakuzun farkında olmuyor.

"Garp türkçesinde yaşıyan ve kelime türetme kabiliyetini kaybetmiyen eklerden istifade edeceğiz,, diyor ve bu ekleri söylemiyor. Yalnız *ci* edatını söylüyor.

Koca Türk dilinin kullanışlı bir tek eki mi vardır ? Artık boyuna *ci* edatını mı kullanacağız. Bu hal dilimizi hem kısırlaştırır ; hem de güzelliğini giderir. Türk dilinde bulunan ek ve edat bolluğu tanıdığım dillerin

---

mana buldum ve (Türkçemizde Men-Man) adıyle bir eser çıkardım. Divani Lûgat (türkmen) kelimesinde benzerlik manası bulmaktadır. Bizim sayın doçent arapça eserleri anlayamaz, ya şu fıransızca Türk gramerine neden bakmadı? Bir takım adamlar değirmen çakıldağına benzerler. Durmadan söylerler, amma ügüttükleri yalnız zavardır.

hiç birinde yoktur. On sene evel (Türk dilinde ekler ve kökler) adında hazırlamış olduğum bir eserim yakında basılıp çıkacaktır, bazı — elimde olmıyan — sebepler bunun şimdiye kadar çıkmasını geciktirmişti. Bizim bilgin doçentimizin hatırı sayılır bir hatası da edatla eki birbirine karıştırmış olmasındadır. Kitabım dikkatle okunacak olursa bunun bir çok örneklerine rastgelinir. Ekle edatı eski osmanlı gramercileri bile ayırmışlar ve eke *lâhika* demişlerdi.

Ek kelimesi birinci (Dil Encümeni) tarafından kabul edilmişti. Hattâ Sayın Üstat Ahmet Cevat buna (eklenti) denmesinde haylı ısrar etmişti. Gelelim ek'e; *ek*, bir kelimeye veya köke eklenir, onun anlamında ve değerinde bir değişiklik yapar; ek'le kelime birbiriyle kaynaşarak yepyeni bir varlık yaratır ve başlı başına bir kelime türetir, *ek* bir takım dillerde bazan kelimenin önüne, bazan ortasına, bazan da sonuna gelir ise de dilimizde ek ancak kelimelerin sonuna gelir. Bizim ekimiz lâhika (suffixe)-den başka bir şey değildir.

Edat'a gelince, o böyle değildir. Edat ya

isme veya fiile gelir, isme gelen edatlar ismin, fiile gelenler de fiilin tasrifine yarar; bu edatlar, zaman, şahıs, yapı gibi şeyler gösterir. *Ev* kelimesi bir isimdir, buna — bir ek getirilerek — *evli* şeklinde yeni bir kelime yapabiliriz ; bu kelime evden ayrı bir varlığa isim olur. Fakat, *evden* dersek iş böyle değildir. Fiile gelen edatlar da böyle ölçümlenebilir. Geldi kelimesindeki *di* edattır ; ek değildir. *Yor* da böyledir. Bunlar muayyen ve muvakkat bir vazife görmek üzere köke gelmişlerdir : o vazifeleri bittiği gibi çekilip giderler. Sözün kısası, tasrife yarayan parça ile bir kelimeye eklenerek yepyeni bir varlık türeten parça birbirinden ayrıdır. Bunu Batı gramercileri bile ayırmışlardır, bizim edat dediğimize onlar "désinence" demişler, *ek* de onlarca *affixe*dir.

B a n g u o ğ l u Türkiye türkçesini bile adamakıllı bilmediği halde bir de kalkarak öbür türkçe hakkında söz söylemek cesaretini kendinde buluyor ve "Türkler göçebe halinde pek az ekle kelime yapıyorlarmış,, diyor.

Bir Fakülte tasavvur ediniz, onun bir kürsüsünde "Türk dilinin büyüklüğünden ve baş-

ka dillere temel oluşundan„ bahsedilir; Başka bir kürsüde de yukardaki saçma şeyler ders olarak verilir; talebe bunun hangisine inanacak ?

var kıyas et vüs'ati deryayı gaflet neydigin

B a n g u o ğ l u ' nun iddialarından birisi de türkçede bazı eklerin taşlaşmış ve ölmüş olmasıdır. Bu, olabilir, fakat sebebini araştıralım. Bu vaktiyle islamlık çerçevesi içerisine girmiş olan Türklerin kendi dillerine önem vermemelerinden, arap kelimelerini ve arapça şekilleri olduğu gibi almış olmalarından ileri gelmiştir. Bugün de yepyeni bir âleme yüzümüzü dönmüşüz, başka bir hayat çerçevesi içerisine girmek üzereyiz, vaktiyle atalarımızın yaptıkları hatayı bugün de biz mi yapmalıyız ? Biz bu kervana katılırken varlığımıza, benliğimize, dilimize ve an'anemize sahip olarak gireceğiz; yoksa kaybolur gideriz. Bundan üç bin sene evel Sumerler böylelikle Samileştiler, bin sene önce Bulgar Türkleri ortodoks oldukları zaman İslavlaştılar. Kumanlar da Macarlar eliyle katolikliği kabul ettikleri gün macarlaşmaya başlamışlar ve ikiyüz sene evel büsbütün yok olup bitmiş-

lerdir. Tarihte bu şekilde eriyip giden millet-lerin sayısı pek çoktur, biz de mi böyle ola-lım ?.. Hayır monşerler, hayır : olmıyaca-ğız. Dünkü softaların arapça kelimelere düş-künlüğü ne ise bugünkü züppelerin de fran-sızca kelimelere düşkünlükleri aynıdır. Has-talık aynı hastalıktır; günümüzün softaları züppelerdir; aralarında fark yoktur (*).

Kendini bilmiyen şahsa atalar,
Okuyup yazsa da «hiçtir» demişler.
Soyunu hor gören soysuzdur; evet
Aslını saklıyan «piçtir» demişler.

Şimdiden dilimize sokulan ve sokmaya çalışılan fransızca kelimelerin sayısı (3000)e yakındır. İş böyle giderse on beş sene sonra ortada türkçe yoktur. Kalırsa da köylerde kalacak, şehir dili Malta dili gibi bir şey ola-caktır; işte bu korkunç istikbal milliyetini, dilini, soyunu her şeyden üstün tutan biz öz türkleri ürkütmektedir. Soyu, sopu temiz, ağır başlı, okumuş-yazmış hiç bir Türk çocuğu — benzerleri Türk dilinde yaşamakta olan ve eski Türk metinlerinde bulunan ve dil ku-rallarına uyan — bir türkçe kelimeye *piç* ve

(*) Burada kimse ile ilgisi yoksa da vaktiyle yazmış bulunduğum bir parçayı alıverdim.

soysuz demez. Her halde sayın doçent bu çiğ ve çirkin kelimeyi boş bulunarak söylemiş olmalıdır. Böyle olmadığını bilse idik bu otuz beşini aşkın şımarık çocuğa cevabımız ağır olacaktı.

Şunu da söylemeliyim ki T a h s i n B a n g u o ğ l u çalışırsa, Türkçe üzerine — eski, yeni — yazılmış olan eserleri okursa ve Anadolu halkı arasındaki kullanış şekillerini ve kelime hazinelerini araştırırsa kendisinden faydalanılabilecektir, anlayışlıdır. Bu anlayışı çalışma ile de tamamlarsa yetişecektir. Fakat bunun için de en az beş sene ister.

Aksi halde, verdiği derslerde olduğu gibi, vereceği dersler de yanlışlarla dolu olacak ve Fakültenin kuruluşundan beklenen fayda elde edilmiş olmıyacaktır.

Biz de bu yanlışlıkların düzeltilmesi için sonuna kadar bu yolda çalışacağız ve uğraşacağız. Çünkü dil davası milliyet davasıdır.

YAZANIN BAŞKA ESERLERİ

MARAŞ TARİH VE COĞRAFYASI
BEKTAŞİLİK VE EDEBİYATI
TÜRK DİLİ KURALLARI
CÖNK (Birinci Defter)
TÜRK BÜYÜKLERİ VEYA TÜRK ADLARI (İkinci Basım)
TAN DESTANI
BAŞ BELÂLAR! (üç perdelik piyes)
(DİVANÜ LÛGAT-İT-TÜRK) TERCÜMESİ
SUNA İLE ÇOBAN
TÜRKÇEMİZDE (MEN-MAN)

Fiyatı 25 Kuruş